

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Ds E. Th. v. d. Born, Prof. P. Deddens, P. Groen, Prof. Dr H. J. Jager en Prof. C. Veenhof.

Het nadrukken van de inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. v. Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Drs L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; K. van Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Amsterdam; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Rudolf van Reest; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. P. DEDDENS, Spoorw. 7, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE”, GOES.

Abonn.: / 4.50 per halfj., buitenl. / 11,— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Enige opmerkingen over de gelijkenissen des Heren, II. — Uit de Schrift: Voorrecht en Verantwoordelijkheid (Amos 3:2). — Kerkelijk Leven: Precedenten. — De bibliotheek van wijlen Prof. Schilder. — De Afvallige Kerk: wegberedster voor het

communisme. — Op en om 't kerkplein: De Kerk op Zolder. — Pop. Wetenschappelijke Schetsen: Verandering en bestendigheid in de natuur, II. — De doorbraak van de „doorbraak”, II. — Groninger Brieven. — Perschouw. — Kerktouws.

ervaren hebben om te weten, wie zijn naaste is. Wat mij betreft, ik kan van dit alles in de tekst niets lezen. We zullen wel een sterk geloof in de helderheid van Barth moeten hebben, als we hem in deze verklaring willen volgen. Maar het wordt nog vreemder.

Want Jezus zegt tenslotte: Ga heen en doe gij desgelijks. Daarvan zegt B.: Hiermee dringt Jezus er bij de wetgeleerde op aan om zelf de naaste te zijn, die barmhartigheid doet! Eerst was het: hij moet zien, dat hij het hulpeloze slachtoffer is aan de kant van de weg. Nu heet het: hij moet doen als de Samaritaan en dus barmhartigheid oefenen.

Tenslotte meent B. dat de kerkvaders in de grond der zaak gelijk hadden: achter de gestalte van de Samaritaan staat op verborgen wijze Christus. En het bevel: Ga heen en doe gij desgelijks, zou dus gelijk zijn aan: Volg gij Mij na. (Men kan deze exegese vinden: K. Barth, Die Kirchliche Dogmatik, I, 2, S. 460 ff.).

Ik kan het zeer goed eens zijn met Prof. Brouwer, die schrijft: „Wij hebben hier weer een van die rede- neeringen, waarbij het den mensch duizelen gaat en de duidelijkheid, de perspicuitas, van de Schrift achter spitsvondigheden verdwijnt.” (Zie Prof. Dr A. M. Brouwer, De gelijkenissen, bl. 209).

Het is wel te verklaren hoe Barth aan deze verklaring komt. Hij is doodsbenuwd voor een oppervlakkige moraal. Volgens hem kunnen we nooit Gods wil recht kennen als een algemene regel, die overal en altijd geldt. Van te voren staat het voor Barth al wel vast, dat Jezus hier niet eenvoudig wil inprenten, dat iemand z'n naaste moet liefhebben. Zelfs z'n vijand. Als Calvijn de betekenis samenvat in het woord: Heb uw naaste, wie hij ook zij, lief als u zelf, dan noemt Barth dit meer heidens dan nieuwtestamentisch.

Bovendien gaat hij van de stelregel uit, dat de Schrift Christologisch moet verklaard worden. Dat wil zeggen, dat Christus de hoofdzak is van heel Gods openbaring in de Heilige Schrift. Natuurlijk is deze regel goed. Maar die regel moet ons niet verleiden om per sé in elk deel van de Schrift van Christus te zien gesproken.

Calvijn weet zeer wel hoe de kerkvaders deze gelijkenissen hebben verklaard. Hij schrijft er het volgende van: „Men heeft in onze gelijkenissen wel een zinnelijke voorstelling gevonden van de toestand van de mens na Adams val. En zeer geliefd is de mening, dat de Samaritaan Christus zou zijn, dat wijn en olie, die in de wonde werden gegoten, zouden zijn de boete en de belofte der genade, waarmee Hij ons helpt en dat de herbergier de kerk zou zijn. Dat is alles dwaze spelerij; de Schrift moet ons veel te hoog staan, dan dat we haar klare zin zo verdraaien.”

Tenslotte willen we trachten de eenvoudige, klare zin van de gelijkenissen voor te stellen. De aanleiding ligt in de vraag van een wetgeleerde: Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? Dat vond hij blijkbaar een moeilijke vraag, waarover zwaar te discussiëren was.

Jezus zeide tot hem: Wat staat in de wet geschreven? Hoe leest gij?

Hij verwijst z'n vrager naar de Schrift. Daar staat het antwoord duidelijk. Dan blijkt de wetgeleerde het wel te weten: Gij zult de Here uw God liefhebben uit

Enige opmerkingen over de gelijkenissen des Heren

HOOFDARTIKEL

II. MODERNE ALLEGORISERING.

Het vorige artikel eindigde met de bewering, dat de allegorische methode bij de verklaring der gelijkenissen tot in de moderne tijd voorkwam. En dat een man van naam de verklaring der oude kerkvaders in de grond der zaak goed vond. Een paar voorbeelden zal ik noemen. Ik denk aan aartsbisschop Trench. 'k Heb hier voor mij z'n „Notes on the Parables of our Lord”, uitgegeven in 1889. In z'n verklaring van de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan beweert hij, dat de letterlijke betekenis van deze parabel schoon is, n.l. dat we onze naaste barmhartigheid moeten bewijzen. Maar hoeveel krachtiger nog worden we opgewekt tot liefde en goede werken, als we met de meeste kerkvaders in deze gelijkenis zien afgebeeld het werk van Christus Zelf, de barmhartige Zoon des mensen. Christus immers vervulde de wet der liefde en Zijn liefde voor een verloren mensheid is de enige bron van onze liefde. Zo is het volgens Trench niet vreemd, dat de verborgen, diepere, mystieke zin van deze gelijkenis is: de liefde van Christus voor z'n naasten, die voorgesteld wordt in de barmhartige Samaritaan, die de verslagene helpt. En dan sluit Trench zich geheel aan bij de verklaring der kerkvaders, die we in het eerste artikel weergaven.

Ik ben het vanzelfsprekend geheel eens met Trench, dat de liefde van Christus of de liefde Gods in Christus geopenbaard, de enige bron is van alle echte christelijke naastenliefde. Welke andere bron zou er zijn? Maar het is de vraag of de Here Jezus dat in deze gelijkenis wil leren. Daar geloof ik niets van. Alleen met zeer scherpzinnige, verwrongen verklaringen kan men dit er uit halen. En men kan het er alleen uithalen, als men het zelf er eerst ingelegd heeft.

Een ander voorbeeld vind ik in een boekje van J. A. Wormser (niet de bekende J. A. Wormser, die het prachtige boekje schreef over „De Kinderdoopt”). Hij schrijft: „De gelijkenis is duidelijk; ieder kan haar begrijpen.” Maar zo heel gemakkelijk schijnt het toch niet te gaan. Gewoonlijk verstaat men het zo, „dat dus de wetgeleerde gehouden is te handelen zooals die Samaritaan handelde. Er staat evenwel juist het tegenovergestelde. „Wie is mijn naaste?” had de wetgeleerde gevraagd. „Wie is”, zoo vroeg Jezus wederkerig, „de naaste van den man die onder de moordenaars gevallen was?” „De naaste is”, zoo antwoordt terecht de wetgeleerde, „hij die barmhartigheid aan hem gedaan heeft.” Zoo zeide dan Jezus tot hem: „Ga heen en doe desgelijks”. Hoe moest de wetgeleerde doen? Als de Samaritaan? Neen, zooals van den gewone tegenover den Samaritaan, zijn redder, kon verwacht worden.” Ook Wormser ziet in de Pries-

ter en de Leviet vertegenwoordigers van de wet. De wet kan niet zalig maken. Hij vervolgt dan: „De Samaritaan, met innerlijke ontferming bewogen, kan ons redden. „Met innerlijke ontferming bewogen”; dat wordt alleen van God gezegd. Jezus Christus redt ons, gewonden, door de wet te vervullen en zich geheel voor ons te geven. En indien de wetgeleerde nu gelijk staat met den armen verwonde en in dien toestand moet uitmaken wie zijn naaste is, wat staat hem dan tegenover zijn naaste te doen? Maar hij kan immers niets doen? Hij kan alleen dankbaarheid bewijzen aan hem, die alles voor hem gedaan heeft. Hij kan hem zijn hart geven; hem liefhebben als zich zelve. Meer niet. Op geen andere wijze kan enig schepsel „het eeuwige leven beërven”.

Ik proef hier de vrees, dat de gewone verklaring maar eigen-gerechtigheid zou kweken, alsof wij door de werken der wet zouden zalig worden. En die vrees is wel te waarden. Maar we moeten uit vrees voor dit of dat een tekst niet laten „buispreken”. Zo noemt men een soort van exegese, die uit een tekst geheel onverwachte leringen te voorschijn tovert. Aan die soort van exegese maakt zich m.i. ook de bekende K. Barth schuldig.

Het is niet gemakkelijk de verklaring van Barth in voor allen verstaanbare taal weer te geven. Barth zal het wel niet zo bedoelen, maar hij maakt vaak de indruk van te schrijven naar de regel: Waarom zal ik het eenvoudig zeggen als het ingewikkeld kan. Ik meen hem geen onrecht te doen als ik zijn verklaring als volgt weergeef. De schriftgeleerde heeft de vraag gesteld: Wie is mijn naaste? Daarom vertelt de Heiland de bekende geschiedenis. Maar, zo vraagt B., wat moeten we aan met deze geschiedenis als antwoord op die vraag? Men verwacht — en de gangbare exegese beantwoordt ook aan deze verwachting — dat aan de wetgeleerde zal worden gezegd: deze Samaritaan heeft niet eerst gevraagd, wie zijn naaste was, maar hij heeft in het slachtoffer zijn naaste gevonden en hem zo behandeld. Ga heen en doe evenzo.

Maar volgens B. deugt deze verklaring niet. Jezus vraagt immers in vs 36: Wie van deze drie dunkt u, dat de naaste geweest is van de man, die in handen der rovers was gevallen? Waarop de schriftgeleerde zelf antwoordt: Die hem barmhartigheid bewezen heeft. Dus: de Samaritaan.

Volgens B. moet de wetgeleerde drie dingen leren zien.

Ten eerste: dat hij zelf de man is die hulpeloos langs de weg ligt.

Ten tweede: dat van Priester en Leviet geen hulp te verwachten is.

Ten derde: dat hij door de gehate Samaritaan gevonden moet zijn en barmhartigheid van hem moet

tel uit van ons is nu eenmaal. Dat betekent dat je verslagen willen dat geen filantropie dat de „klant” er zijn wel een t. En de Zondagdrang. Maar kwaad te nevers opdracht a „op de juiste krantenlezers eventueel kon, dat doen de trouwens toch illogisch betreft. ddel. Van wat geen verslag! ondagsontheil- officieel rekening moet Nee, zeur daar in niet ingaan! an kun je het es voorts niet t haarfijn zult a wat Zondags verhelpen zullen met zoveel berichtgeving”

deze voorlich- christenen ver- erlijke mensen. en gezien, dat the spelen had ud gegeven. rden ontstaan altijd oppassen. p als vitriool, gaf onder de C. V.

's

ht. Schiedam. trecht. beslissing). r. Cand. C. de

van inhoud”. ons volk reeds

Rookmaaker. M. Siesling. mens.

. A. Hekstra. J. Klein Tr. an”. geven) Rookmaaker. W. L. Milo.

-Groeneveld.

respondent nger) z van Essen. e Jager) A. Hekstra.

welke Januari or het vervolg- uitgebied. Hoe

streeks bij de V., GOES

geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht en met geheel uw verstand, en uw naaste als u zelf.

Jezus zeide tot hem: Gij hebt juist geantwoord; doe dat en gij zult leven. Dat kán wettisch verstaan worden. Alsof het zou betekenen: Door zo te doen zult ge de zaligheid verdienen. Maar het moet evangelisch worden verstaan. En dan wil het zeggen: Levend van Gods genade zult ge in de weg van liefde tot God en de naaste echt leven.

Daar staat de wetgeleerde een beetje „voor schut“. Hij kwam met een moeilijke vraag. En het antwoord is zó duidelijk, dat een kind het kan weten.

Nu wil de wetgeleerde zich rechtvaardigen. D.w.z. hij wil laten zien, dat z'n vraag nog zo eenvoudig niet is. Dat hij wel gelijk had met die vraag te stellen. Z'n vraag had goede grond. Want: Wie is m'n naaste? Wien moet ik liefhebben?

En daarop vertelt Jezus de bekende gelijkenis. Op die weg van Jeruzalem naar Jericho kon zo iets gemakkelijk gebeuren. Want die weg was zeer eenzaam. En bandieten maakten die weg zeer onveilig. En tot voor korte tijd waren berovingen daar aan de orde van de dag. We moeten niet vragen naar de zinbeeldige betekenis van Jeruzalem en Jericho. Het zijn eenvoudig de bekende steden.

Jezus tekent dan de hulpbehoevende toestand van de beroofde.

Laat zien, dat Priester en Leviet, die het zo goed wisten wat ze moesten doen, hun naaste niet liefhadden als zichzelf. Terwijl een Samaritaan, een halve heiden, zich de naaste betoonde van het slachtoffer. Hij doet alles wat in de gegeven omstandigheden nodig is, om de ellendige te helpen. Hij verbint de wonden, giet er olie en wijn op, zoals in die tijd gebruikelijk was. Olie en wijn deden toen dezelfde dienst als nu jodium en zalf. Verder bracht hij de gewonde op z'n rijdier naar een herberg, verzorgde de patiënt zolang hij kon en zorgde voorts voor de kosten van verblijf zolang dat nodig was.

Aan het slot vraagt Jezus: Wie van deze drie dunkt u, dat de naaste geweest is van de man, die in handen der rovers was gevallen? We mogen ook wel vertalen: Wie heeft zich de naaste betoond van het slachtoffer?

De wetgeleerde antwoordt: Die hem barmhartigheid bewezen heeft. Het woord Samaritaan wil hem blijkbaar niet over de lippen. Maar hij moet toch erkennen, dat die wel wist wie z'n naaste was en wie hij als een naaste moest behandelen.

Daarop zegt Jezus: Ga heen, doe gij evenzo.

M.i. is deze gelijkenis niet anders dan een illustratie van de wil des HEREN, dat we een naaste zullen zien in iedere ellendige, die God op onze weg plaatst. De wetgeleerden redetwisten veel over de vraag, wie hun naaste was. Was een vijand hun naaste? Neen! Was een lid van de schare die de wet niet kende een naaste? Neen! Volgens de wetgeleerden was een naaste alleen iemand, die tot de partij of groep behoorde, die ook de wet onderhield.

Daartegenover leert de Heiland, dat de HERE wil, dat we ieder, die Hij op onze weg plaatst in z'n ellende zullen helpen. Ook de vreemdeling en de vijand.

Men vindt deze verklaring wat vlak en ondiep. Men haalt er liever veel meer uit. Ik denk, dat we maar geen waarheid achter de waarheid moeten zoeken.

Laten we maar ter harte nemen de eenvoudige zin dezer gelijkenis. Ik denk, dat het er in de wereld en in de kerk veel beter zou voorstaan als we maar deden wat de HERE wil. In de oorlogsdagen en de hongerwinter heb ik het wel beleefd, dat halve heidenen of Samaritanen beter verstonen wie hun naaste was en van wie zij naasten waren, dan Priester en Leviet. Als we deze gelijkenis goed verstaan zullen we ons verootmoedigen voor God. Onze liefdeloosheid belijden en vergeving vragen om Christus' wil.

En dan zullen we de toevlucht nemen tot Christus, opdat we vervuld met zijn genade en Geest mogen leren onze naaste lief te hebben als onszelf.

H. J. J.

Voorrecht en verantwoordelijkheid

„Uit alle geslachten des aardbodems heb Ik u alleen gekend; daarom zal Ik al uw ongerechtigheden over u bezoeken.“
Amos 3 : 2.

Amos heeft in de voorgaande hoofdstukken het oordeel Gods over de zonden der volkeren aangekondigd. De HERE is wel in het bijzonder de God van Israël, maar ook de heidenen ontgaan hun straf niet. Om drie, ja vier overtreffingen is het gericht zeker over Damascus en de Filistijnen, over Tyrus en Edom, over de Ammonieten en de Moabieten.

Maar daarna zijn ook Juda en Israël aan de beurt gekomen. In naam des HEREN heeft Amos gesproken: „Daarom zal Ik een vuur in Juda zenden, dat zal Jeruzalems paleizen verteren“ (2 : 5). En wat het tienstammenrijk betreft, heeft Amos dit dreigende woord moeten spreken: „Zie Ik maak, dat het onder u zal kraken, gelijk een wagen kraakt, van garven overvol“ (2 : 13).

Dat zal vele hoorders van Amos wel vreemd in de oren geklonken hebben. Juist in tijden van verval leeft bij vele leden van het volk des HEREN de gedachte, dat het altijd goed zal gaan. Dan luistert men gaarne naar goede, troostrijke woorden van profeten, die pleisteren met loze kalk. Dan is het woord op veler lippen: „Des HEREN tempel, des HEREN tempel, des HEREN tempel zijn deze“ (Jer. 7 : 4). Juist de zondaars, die door het zwaard zullen vergaan vanwege hun goddeloosheid, zeggen dan: „Het kwaad zal tot ons niet genaken, noch ons overkomen“ (Amos 9 : 10). In dagen dat de oversten het recht buigen om een geschenk en de priesters leren om loon en profeten waarzeggen om geld, steunen dezen toch (zogenaamd) op de HERE en zeggen: „Is de HERE niet in het midden van ons? Ons zal geen kwaad overkomen“ (Micha 3 : 11).

Omdat velen het wel vreemd zullen vinden, dat Amos aan het volk des HEREN het gericht aankondigde, gaat hij dat nu nader verklaren. „Hoor dit woord, dat de HERE tegen ulieden spreekt, gij kinderen van Israël, namelijk tegen het ganse geslacht, dat Ik uit Egypteland heb opgevoerd“ (vs 1). Met nadruk zegt hij: tegen ulieden. Niet alleen de goddeloze heidenen hebben te beven voor Gods gerichten, maar ook het volk des HEREN, dat trouweloos handelt.

Heerlijk is het voorrecht, dat God aan Zijn volk heeft geschonken. „Uit alle geslachten des aardbodems heb Ik ulieden alleen gekend.“ Hier herhaalt Amos wat we lezen in Deuteronomium 7 : 6: „Want gij zijt een heilig volk de HERE uw God: u heeft de HERE uw God verkoren, dat gij Hem ten volk des eigendoms zoudt zijn uit alle volken, die op de aardbodem zijn.“

Als Amos zegt, dat God zijn volk gekend heeft, dan wil dat niet maar zeggen, dat Hij alles van hen wist. Maar dan wil hij zeggen, dat er tussen de HERE en zijn volk een zeer bijzondere relatie bestond. Hij heeft met zijn volk het verbond opgericht. Hij heeft

voor zijn volk gezorgd, zoals een man voor z'n vrouw zorgt. De Roomse vertaling heeft: „Voor u alleen heb ik zorg gedragen onder alle geslachten der aarde.“ God heeft zijn volk in zijn genade aangezien, met goedertierenheid het omringd, het wonderlijk bevoorrecht boven andere volken. Hij heeft zijn volk verkoren zijn schat te zijn in deze wereld.

Kennen heeft hier dezelfde zin als in Psalm 1 : 6: „De HERE kent de weg der rechtvaardigen.“ En in Genesis 18 : 19: „Want Ik heb hem (Abraham) gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen, en zij de weg des HEREN houden, om te doen gerechtigheid en gericht; opdat de HERE over Abraham bringe, hetgeen Hij over hem gesproken heeft.“

God heeft zijn volk gekend in zijn verkiezende liefde. Dat is niet iets om groots op te zijn. Dat is geen reden om in zichzelf te roemen. Dat verstaat de wereld niet. Die vindt het grenzeloos hoogmoedig, wanneer het volk des HEREN roemt in Gods verkiezende liefde. Celsus, een der eerste vinnige bestridders van het christendom, gaf de volgende caricatuur van Joden en Christenen die roemen in hun verkiezing: „Ze komen mij voor als een troep vleermuizen of mieren, die uit hun holen komen, of kikvorsen, die bij een moeras zitten, of wormen, die een vergadering houden op de hoek van een mesthoop en onder mekaar zeggen: „Ons openbaart en verkondigt God alles. Hij bekommert zich niet om de rest van de wereld, wij zijn de enige wezens, met wie Hij omgaat.... Ons is alles onderworpen: de aarde, het water, de lucht, de sterren.“ Dat is een spotbeeld van de echte, verkiezende liefde Gods voor zijn volk. Wanneer we goed verstaan wat het is, dat God ons gekend heeft uit alle geslachten der aarde, dan roemen we niet in ons zelf, maar alleen in Gods genade over ons en onze kinderen. En dan maken we van die genade Gods geen oorkussen om maar in de zonde te leven. Dan denken we niet in vleeselijke gerustheid: het komt met ons altijd terecht. Want God kent zijn volk, opdat het nu ook Hem zou kennen. Hij kent de zijnen, opdat zij nu ook van alle ongerechtigheid zouden afstaan. Hij zorgt voor zijn volk, opdat het zijn geboden zou bewaren en in zijn wegen wandelen. En als het volk des HEREN dat niet wil, dan zal de HERE zijn volk straks niet meer in liefde kennen, maar in zijn toorn bezoeken.

Zó zegt het Amos: „danom zal Ik al uw ongerechtigheden over u bezoeken.“ Die ongerechtigheden of verkeerdheden zijn in het voorafgaande genoemd. Zij hebben „de wet des HEREN verworpen en zijn inzettingen niet bewaard“ (2 : 4). God zal hen straffen, „omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de nooddruffte om een paar schoenen“ (2 : 6). Ze maken zich schuldig aan onderdrukking der armen. Ze ontheligen Gods heilige Naam door ontucht. Ze krenken het recht en maken van de onrechtvaardige mammon goede sier (2 : 7, 8). Ze leven als een krom en verdraaid geslacht. En juist omdat zij door de HERE

gekend zijn, daarom zal Hij die zonden aan hen bezoeken.

Bezoeken, dat is niet maar een visite brengen. Bezoeken wil zeggen: omzien naar. Als de HERE zijn volk bezoekt, naar zijn volk omziet, dan kan dat zijn ten goede. Als we in Gen. 21 : 1 lezen, dat de HERE Sara bezoekt, gelijk Hij gezegd had, dan wil dat zeggen, dat de HERE zijn belofte aan Sara vervulde: ze ontving de beloofde zoon. Als we in Ruth 1 : 6 lezen, dat Naomi gehoord had, in het land van Moab, dat de HERE zijn volk bezocht had, dan vinden we de nadere verklaring in het vervolg: gevende hun brood. Als de HERE zijn volk bezoekt kán het een zegen zijn. Maar het kan ook een oordeel en straf zijn.

We kennen allen wel de bekende uitdrukking uit de wet des HEREN: „Ik ben een ijverig God, die de misdad der vaders bezoekt aan de kinderen“ (Ex. 20 vs 5). God straft de zonden der vaders in de geslachten. Welnu, die betekenis heeft bezoeken in de tekst van Amos ook.

Vershillende vertalingen hebben in plaats van bezoeken: bestraffen of straffen of laten boeten. God zal ook zijn eigen volk wel vinden. Ja juist zijn eigen volk zal Hij straffen in zijn toorn, als het zich niet bekeert.

Amos noemt de zonde van Israël „verkeerdheid, om de groote ondankbaarheid, die zich erin openbaart, om het krasse ingaan tegen de verkiezende liefde van Jahve, die zijn volk heilig hebben wil. Doch Jahve, die alle ongerechtigheid haat, kan allermist berusten in de verkeerdheden van zijn uitverkoren volk. In het strenge toezien op Israëls ongerechtigheden openbaart Hij zijn onveranderlijke trouw als God des verbonds“ (Van Gelderen).

Ook deze woorden zijn geschreven tot waarschuwing van ons, op wie de einden der eeuwen gekomen zijn (1 Cor. 10 : 11). Er is over de „gekenden“ wel eens zo gesproken, dat men zou denken: die hebben nooit meer iets te vrezen. De verkiezing is wel eens zo geleerd, dat hele geslachten dachten: ons kan eigenlijk de toorn Gods nooit meer treffen. Maar zo spreekt de Bijbel over verkiezing nooit. Was het voor Chorazin en Bethsaida niet een heerlijk voorrecht, dat de krachten van de Here Jezus in haar geschied waren? Inderdaad. Was Kapernaüm niet tot de hemel toe verhoogd, doordat zij Jezus binnen haar muren mocht hebben als bewoner? Zonder twijfel. Maar Jezus zegt, dat het Tyrus en Sidon verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels dan bewoners van die steden, die zich niet bekeerd hebben.

Dit alles geldt vandaag nog. Nu komt het er niet alleen op aan, dat we weer zuiver in de leer zijn. Want iemand kan nog zo zuiver in de leer zijn en toch in de praktijk zorgeloos leven. Laten we maar toezien.

Zijn er verkeerdheden bij u of mij? Dan moeten we die haastig wegdoen. Uit vrees voor Gods toorn. Omdat we de gunst des HEREN niet willen missen. Omdat we beven voor Gods straffen. Doen we dat?

Ik las deze dagen bij Origenes, dat wij wel van „toorn“ Gods spreken, maar dat dit eigenlijk geen aandoening van God was. Zo sprak Origenes, een groot theoloog. De Bijbel spreekt anders. God toornt over de zonde, juist over de zonde van zijn volk. We doen de HERE verdriet door onze verkeerdheden. En Hij zal ze straffen, als we er in voortleven. We zullen het gewaar worden, vaak reeds in dit leven. Gods kinderen zondigen niet goedkoop. En anders zullen we niet bestaan in het gericht aan het einde der dagen. Bedenkt het wel: God kende ons, opdat wij Hem zouden kennen. God verloor ons, opdat we zouden zijn een heilig volk. „Weest heilig, want Ik ben heilig“ (1 Petrus 1 : 16). „Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, die in de hemelen is, volmaakt is“ (Matth. 5 : 48).

„Ik zal de heerschappij doen duren bij zijn zaad, Zolang de hemel zelf op vaste pijlers staat. Maar zo zijn kind'ren ooit Mijn zuiv're wet verlaten, Zo 't richtsnoer van Mijn wet ter reeg'ling niet kan baten.

Zo zij ontheiligen, wat Ik heb voorgeschreven, Dan mogen zij gewis voor Mijne straffen beven“.
(Psalm 89 : 13).
H. J. J.

KERKBLIJK LEVEN

Precedenten

Op 3 November 1950 heeft Mr J. Drion bij de aanvaarding van zijn ambt als hoogleraar in het burgerlijk recht te Leiden een rede gehouden over het gezeg van precedenten, dat zijn gebeurtenissen in het verleden, waaruit lering voor het heden en de toekomst te trekken valt. Hij begon deze rede met de Engelse zeggwijze: „De dokter begraaft zijn vergissingen; die van de rechter worden tot wet“ en wees op de moeilijkheid voor een rechter om terug te komen op de rechtsinhoud van een vroegere beslissing met deze woorden: „Ja, zelfs als die meerderheid (nl. in een rechterlijk college, L. R.) positief overtuigd is van de onjuistheid en onwenselijkheid van een precedent, kan het zijn, dat de eisen van de

rechtszekerheid te afgaande op grote rechtshand van het pr verkeer z len de H vast te h nieuwe int verkeer on op het pr worden.“

In Ned regel gelu verplichti rechtscolle zoals dit 31 Octob venhage is Vrouwenp beschouwd ook in de nog haar

De rech van het Leerzaam wil men a voor de ke waarschijs indien een fronteren voortzettin enige uitsp taar:

1. De R 2 April 18 lijk gesch Nederland gemeenten die kerkel te leggen. selijke ker de in dat tie te aan vaarding, der organ plantselike facto inge één onafac de Kerk. kerand v in 1834 o trekken kn

Commen Vóór 19 derland ze gemeenten voegd aan nisatie op dier plaat in dat ja organisatie synode van Van een v nisatie ge en gemeen nisatie. Daardoor zelfstandig entegen he door de n vaarden, r ingevoerd, wijl van a gaderinger sprekingsp voor zich aanvaard, tot de Gen ten getete heel: de s Kerken in orde hebbe kelijke go missen.

2. Het 29 Mei 18 lijk geschie kerkeraad steld over roepen zij ten blijke kening he der kerkel pen is, nic Commen Een „be van een leer- en t jure heeft heeft aang brief met eenkomstig zich te on gens de g